

Co-funded by the
Asylum, Migration and Integration Fund
of the European Union

INFORMATIEBLAD

**MONITORING EN EVALUATIE
VOOR SPONSORSCHAP EN
AANVULLENDE VEILIGE
ROUTES VLUCHTELINGEN
EN ANDERE MENSEN
DIE INTERNATIONALE
BESCHERMING NODIG
HEBBEN**

SAMENVATTING VAN DE HOOFDPUNTEN

- Door een systematische benadering te bieden voor het volgen van de voortgang van een programma, het verzamelen van lessen en het bevorderen van peer learning kunnen monitoring en evaluatie (M&E) programma's gericht op sponsorschap en additionele veilige routes op verschillende manieren versterken. In de eerste plaats draagt M&E bij aan het verfijnen van het programma-ontwerp, het verbeteren van de kosteneffectiviteit, het ondersteunen van op empirisch gebaseerde besluitvorming en het creëren van een positievere ervaring voor zowel begunstigden (vluchtelingen of personen die internationale bescherming nodig hebben) als vrijwilligers en/of sponsors die hen ondersteunen, of dit nu particulieren, universiteiten of bedrijven zijn.
- De best doordachte M&E-processen zijn deze die zijn ingebed in het ontwerp van een programma. Het integreren van M&E in een programma op deze manier moet beginnen met reflectie op de doelstellingen van het programma bij de aanvang, overeenstemming over specifieke indicatoren om deze doelstellingen te volgen en de benodigde gegevens hiervoor, en een gedeeld begrip van welke belanghebbenden bij deze inspanningen betrokken zullen zijn en wat hun rollen zijn.
- Het opnemen van M&E in programmabudgetten is essentieel om ervoor te zorgen dat deze inspanningen de middelen en de duurzame inzet krijgen die nodig is om effectief te zijn en verder te gaan dan eenmalige evaluaties. Tegelijkertijd is het identificeren van bestaande meetinstrumenten, kaders en datasets helpend om onnodige inspanningen te voorkomen en de beschikbare middelen zo effectief mogelijk te gebruiken.
- Effectieve coördinatie tussen meerdere betrokkenen is van vitaal belang in verschillende stadia van het M&E-proces. Het ontwikkelen van een veranderingstheorie (dat wil zeggen, voorspellingen over hoe de geïnvesteerde middelen en ontworpen activiteiten zullen leiden tot de gewenste resultaten) kan helpen bij het bevorderen van een gedeeld begrip van de doelen en het optimaliseren van de M&E-planning. Het coördineren van de inbreng van verschillende belanghebbenden tijdens het verzamelen en analyseren van de data kan helpen om verschillende perspectieven te integreren. Daarnaast is intensieve communicatie tussen M&E verantwoordelijken, programmacoördinatoren en besluitvormers cruciaal om ervoor te zorgen dat aanbevelingen worden geïmplementeerd en niet op het bureau van de evaluatoren blijven liggen.
- Een grote betrokkenheid van begunstigden en vrijwilligers of sponsors bij M&E is belangrijk. Hun feedback kan helpen ervoor te zorgen dat M&E-inspanningen de juiste vragen stellen, de resultaten op een zinvolle manier meten en het programmaontwerp verbeteren. Er moet zorgvuldig worden nagedacht bij de manier waarop betrokkenheid vorm krijgt zodat deze toegankelijk en betekenisvol is (bijvoorbeeld met betrekking tot de tijdinvestering van de betrokkenen en maatregelen om taalbarrières te overbruggen).

WAT IS MONITORING EN EVALUATIE EN HOE KAN HET PROGRAMMA'S VOOR SPONSORSCHAP EN AANVULLENDE VEILIGE ROUTES HELPEN?

Alhoewel monitoring en evaluatie elkaar in de praktijk vaak overlappen, zijn dit twee verschillende activiteiten:¹

- *Monitoring* is het voortdurende proces van het volgen van de voortgang van de projectactiviteiten in vergelijking met de vooraf gestelde doelen.
- *Evaluatie* is het proces van het beoordelen van de algehele resultaten van het project om de relevantie, impact, effectiviteit, duurzaamheid en kosteneffectiviteit te kunnen bepalen.

Als M&E op een doordachte en tijdige manier wordt uitgevoerd, kan het de effectiviteit en duurzaamheid van een programma helpen te vergroten en zorgen voor draagvlak bij beleidsmakers en geldschieters.² Een formeel M&E kader faciliteert het systematisch volgen van de voortgang van een programma naar zijn doelen en verzamelt lessen ter ondersteuning van *peer learning* (zowel binnen en tussen programma's alsook binnen het eigen land en internationaal). Een beter begrip van de voorwaarden waaronder een programma het meest effectief is en waarom, wie het wel en niet effectief bedient, en wat voor inspanningen het meest (en minst) veelbelovend zijn, kan het programma helpen om zijn processen te verbeteren, de kosteneffectiviteit te bevorderen en ondersteunt op empirie gebaseerde besluitvorming in de toekomst.

Binnen de context van sponsorschapsprogramma's en aanvullende paden voor vluchtelingen en andere personen die internationale bescherming nodig hebben, kan M&E helpen vragen te beantwoorden zoals:³

- Werkt het programma zoals bedoeld? Worden de doelstellingen bereikt?
- Wat is de algehele impact van het programma op begunstigden en/of gastgemeenschappen (bijvoorbeeld integratieresultaten of publieke opinies)?
- Is de impact anders voor verschillende groepen begunstigden of segmenten van de samenleving? Zo ja, waarom?
- Hoe verhouden deze uitkomsten zich tot andere programma's met gelijke doelstellingen? Is het programma kosteneffectief in vergelijking met andere programma's?
- Hoe kan het programmaontwerp of de implementatie worden verbeterd?
- Wegen de uitkomsten van het programma op tegen de implementatiekosten?
- Zijn de beschikbare middelen van het programma toereikend en zijn zij effectief gebruikt?
- Welke middelen zouden er nodig zijn om het programma op te schalen of het in een andere context te introduceren?

M&E biedt extra voordelen in programma's zoals *community sponsorship* en additionele veilige routes waarbij een divers scala aan actoren betrokken zijn, waaronder enkele die nieuw zijn in de ondersteuning en integratie van begunstigden. Het systematisch bijhouden van de resultaten van een programma kan de verantwoordingsproces en het toezicht op niet-reguliere actoren binnen deze ondersteuning bevorderen (om te waarborgen dat zij hun verantwoordelijkheden nakomen) en kan helpen om te handelen op externe controle en toetsing op de manier waarop beschikbare middelen worden gebruikt (bijvoorbeeld door geldschieters of overheidsinstanties).⁴ Als M&E effectief is en de aanbevelingen

1 Jasmijn Slootjes en Maria Belen Zanzuchi, [Toolkit for Evidence-Informed Policymaking in Migrant Integration](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2023); Hanne Beirens en Aliyyah Ahad, [Measuring Up? Using Monitoring and Evaluation to Make Good on the Promise of Refugee Sponsorship](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2023).

2 Slootjes en Zanzuchi, *Toolkit for Evidence-Informed Policymaking*.

3 Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

4 Dit is bijzonder relevant omdat de ondersteuning die door niet-traditionele belanghebbenden via deze programma's wordt geboden, niet onder toezicht van de overheid valt. Zie Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

leiden tot verbeteringen binnen het programma kan dit reële voordelen opleveren voor begunstigden (door de kwaliteit van ondersteuning die tijdens het programma wordt verleend en tijdens de overgang naar zelfredzaamheid), vrijwilligers en sponsors (door te waarborgen dat zij voldoende begeleiding krijgen en een positieve ervaring opdoen) en voor gehele gemeenschappen (door het versterken van sociale cohesie).

WELKE STAPPEN DIENEN ONDERDEEL TE ZIJN VAN EEN M&E STRATEGIE?

Een zorgvuldig geplande M&E strategie is een strategie die is ingebed binnen het programmaontwerp en draagt bij aan een doorlopend leerproces.⁵ De vijf essentiële stappen omvatten het volgende:

1. Stel duidelijke programmadoelen en de verwachte effecten van deze doelen vast

Of een programma gericht is op het creëren van meer mogelijkheden om vluchtelingenbescherming, het aanpakken van uitdagingen op het gebied van opvang, het verbeteren van integratieresultaten, de verbetering van coördinatie van belanghebbenden, het vergroten van lokaal bewustzijn, of een combinatie van deze doelen, de programmaontwerpers dienen in een vroeg stadium de algemene doelen te formuleren. Dit houdt in dat geplande activiteiten worden uiteengezet en dat er specifieke doelstellingen worden bepaald (bijvoorbeeld het aantal begunstigden die worden verwelkomd onder het programma; bepaalde resultaten in de huisvesting, taalverwerving of werkgelegenheid van begunstigden; of veranderingen in de lokale houdingen tegenover vluchteling gerelateerde kwesties).

2. Definieer helder de doelen van de M&E inspanningen en hoe deze aansluiten bij de programmadoelen en beschikbare middelen.

M&E kan verschillende doelen dienen en daarom op verschillende manieren worden geïmplementeerd en op verschillende momenten in de looptijd van het programma. Zo kan een initiatief in de vorm van een pilot als M&E doelstelling hebben om inzicht te krijgen in de impact en het identificeren van aandachtspunten die geadresseerd dienen te worden voordat het een permanent programma wordt, terwijl andere programma's tot doel kunnen hebben om de kosteneffectiviteit te meten. Het identificeren van zulke M&E doelstellingen kan de ontwikkeling van leidende vragen ondersteunen en conversaties faciliteren over welke capaciteiten en middelen er nodig zijn om deze vragen op realistische wijze te beantwoorden en vervolgstappen te plannen.

3. Ontwikkel korte en lange termijn indicatoren en bepaal welke informatie er nodig is om deze te meten

Dit kunnen proces- en/of impactindicatoren (metingen) zijn om de prestaties van het programma en de voortgang tot de doelstellingen in beeld te brengen, lopende processen te beoordelen of om de impact op integratie te meten, afhankelijk van het type van de evaluatie. De soorten en aantal indicatoren die worden geselecteerd zullen tot op zekere hoogte afhangen van de middelen die ter beschikking staan tot het monitoringteam.

4. Bepaal welke dataverzameling- en analyse methoden het meest geschikt zijn en passen bij de aard en de doelen van de evaluatie

Voordat deze beslissing kan worden gemaakt is het belangrijk om te achterhalen welke data er al bestaat, welke er kan worden gebruikt (zoals op websites van de overheid) en welke nieuwe data er dient te worden verzameld (alook hoe en van wie).⁶ Andere belangrijke overwegingen zijn hoe frequent data dient te worden verzameld (maandelijks, per kwartaal, tweemaal, etc.), welke methoden en meetinstrumenten de gewenste informatie opleveren en welke andere factoren van invloed kunnen zijn op het verzamelen van gegevens (bijvoorbeeld de taal van deelnemers en de tijd die zij hebben om zich in te zetten, de beschikbare middelen voor de evaluatie, politieke of sociaaleconomische context).⁷

5 Beirens en Ahad, *Measuring Up?*; Aliyyah Ahad, Camille Le Coz, en Hanne Beirens, *Using Evidence to Improve Refugee Resettlement: A Monitoring and Evaluation Road Map* (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2020).

6 Global Refugee Sponsorship Initiative, *Community Sponsorship Monitoring and Evaluation Toolkit Workbook* (Global Refugee Sponsorship Initiative and Centre for Community Based Research, 2022); Ahad, Le Coz, en Beirens, *Using Evidence to Improve Refugee Resettlement*.

7 Zie voor meer informatie over het beperken van de gevolgen van externe factoren Slootjes en Zanzuchi, *Toolkit for Evidence-Informed Policymaking*; Ahad, Le Coz, en Beirens, *Using Evidence to Improve Refugee Resettlement*.

Het verzamelen van data voor programmaevaluaties kan op basis van een mixed methods aanpak, waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve data wordt ingezet.⁸ Kwalitatieve dataverzameling omvat meestal interviews, getuigenissen, en/of focus groepen met begunstigden van het programma, sponsors en vrijwilligers, en/of sleuteldeskundigen, en soms ook een studie van administratieve documenten van het programma en andere bronnen. Om kwantitatieve data te verzamelen maken veel M&E inspanningen gebruik van enquêtes en/of analyseren zij gegevens uit bestaande databanken.

5. Het in kaart brengen en verduidelijken van de rollen van de belangrijkste betrokken partijen in de M&E

Dit vraagt om een duidelijke bepaling van welke betrokkenen bij welke M&E activiteiten een rol spelen. Dit kan inhouden: het delen van bestaande gegevens, het verzamelen van nieuwe data, het helpen bij de data-analyse, het geven van aanbevelingen ter verbetering van het programma, het ondersteunen in de verspreiding van M&E bevindingen en resultaten, en ervoor zorgen dat aanbevelingen worden geïmplementeerd.⁹

BEPROEFDE WERKWIJZEN

Op het gebied van sponsorschap en additionele veilige routes, een veld wat zelf relatief jong is en zich snel ontwikkelt, zijn de M&E inspanningen enigszins beperkt gebleven. Toch bieden M&E inspanningen tot nu toe waardevolle lessen. Deze omvatten:

Geef prioriteit aan M&E binnen de budgetplanning om betrokkenheid te garanderen

M&E inspanningen worden niet altijd opgenomen of prioriteit gegeven binnen het budget en ontwerp van het programma. Deze situatie heeft er vaak toe geleid dat eenmalige of gefragmenteerde M&E inspanningen in een later stadium van een programma werden geïmplementeerd in plaats van aan het begin van het programma. Dit heeft er ook toe geleid dat belanghebbenden van het programma M&E activiteiten losgekoppeld of als bijzaak zien ten opzichte van de operationele kernactiviteiten van het programma (zoals het vinden van huisvesting voor begunstigden, het bieden van steun bij integratie, of het vinden van sponsors). Dit kan op zijn beurt leiden tot beperking van de betrokkenheid tot het M&E proces en de resultaten hiervan. Specifieke fondsen helpen programma's aan een meer gestructureerde, systematische manier van aanpak voor de M&E, onder meer door de nodige personeelstijd en -middelen te dekken. Zo ondersteunen zij bij het creëren van een op empirie gebaseerde databank en basis voor de ontwikkeling en uitvoering van deze programma's.

Investeer in de ontwikkeling van een veranderingstheorie

De meeste programma's hebben een doelstelling. Echter, niet alle programma's nemen de volgende stap door de creatie van een veranderingstheorie die laat zien hoe de beschikbare middelen, activiteiten en de betrokkenen van een programma leiden tot de gewenste resultaten en effecten. Dergelijke voorspellingen over de causale relatie tussen programmaelementen kunnen een bijzonder nuttig hulpmiddel zijn wanneer M&E op een meer gestructureerde manier in het programmaontwerp wordt ingebouwd.¹⁰

Identificeer en gebruik bestaande data en M&E methoden waar mogelijk

Alvorens zelf data te verzamelen zouden programmacoördinatoren moeten proberen om bestaande data te identificeren die hun M&E inspanningen kunnen ondersteunen en hen zo kunnen helpen herhaling van werk te voorkomen en beschikbare middelen zo doeltreffend mogelijk te gebruiken. Zo kan bijvoorbeeld administratieve data verzameld door andere actoren (van overheidsinstanties tot zorgverstrekkers en publieke arbeidsbureaus) informatie bevatten over de diensten die aan begunstigden worden aangeboden (zoals hun sociaaleconomisch en demografisch profiel, hun medisch en psychosociaal welzijn en de taal- of vakcursussen die zij hebben gevolgd).¹¹ Ook maatschappelijke organisaties die het werk van vrijwilligers in sponsorprogramma's van universiteiten,

8 Ahad, Le Coz, en Beirens, *Using Evidence to Improve Refugee Resettlement*.

9 Ahad, Le Coz, en Beirens, *Using Evidence to Improve Refugee Resettlement*.

10 Zie bijvoorbeeld, W.K. Kellogg Foundation, *Logic Model Development Guide* (Battle Creek, MI: W.K. Kellogg Foundation, 2004); Global Refugee Sponsorship Initiative, *Community Sponsorship Monitoring and Evaluation Toolkit Workbook*.

11 Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

werkgevers en vrijwilligers in additionele educatie- en arbeidsroutes coördineren, kunnen over data beschikken met de kenmerken van programmabegunstigden en de motivaties van niet-reguliere actoren die bij deze programma's betrokken zijn.¹²

Ook zijn er een aantal bestaande hulpmiddelen en methoden voor het uitvoeren van M&E met betrekking tot bijvoorbeeld integratieprocessen en -resultaten voor hervestigde vluchtelingen, asielzoekers en immigranten die via verschillende routes binnenkomen die als uitgangspunt kunnen dienen wanneer programma's voor sponsorschap en additionele veilige routes hun eigen indicatorkaders ontwikkelen. Een voorbeeld is het Britse Home Office's *Indicators of Integration Framework*.¹³

Zorg voor een participatieve benadering voor M&E door het betrekken van begunstigden en sponsoren

Een participatieve benadering voor M&E houdt in dat betrokkenen die een rol spelen of beïnvloed worden door een programma, betrokken worden bij het ontwerp van de M&E kaders, de conceptualisering en de beoordeling van de impact. Binnen de context van programma's rondom sponsorschap en additionele routes zijn begunstigden en sponsoren (vrijwilligers, universiteiten of werkgevers) twee belangrijke groepen betrokkenen. Hen betrekken in de M&E inspanningen kan bewerkstelligen dat evaluaties leren van ervaring uit eerste hand, de juiste vragen worden gesteld, de resultaten op een zinvolle manier worden gemeten en dat de verzamelde inzichten worden gebruikt om het programma te verfijnen.¹⁴ Toch worden deze groepen tot op heden niet altijd of niet systematisch betrokken bij de M&E.

Verskillende praktische knelpunten moeten worden aangepakt om de potentiële voordelen van deze aanpak te realiseren. Bijvoorbeeld, sponsoren en begunstigde vluchtelingen kunnen het druk hebben met de praktische aspecten van het vestigen, wat betekent dat sommigen misschien niet de tijd of de capaciteit hebben om te participeren in de M&E, zelfs niet als geïnterviewden. Bovendien spreken recent gearriveerde begunstigden vaak niet de taal van de ontvangende gemeenschap om deel te nemen aan de standaard M&E activiteiten. Elke poging tot het betrekken van sponsoren en begunstigden in het M&E gedeelte van het programma, zou daarom realistisch moeten zijn wat betreft de mate van betrokkenheid die verwacht kan worden en welke stappen er ondernomen dienen te worden om hun zinvolle deelname te faciliteren, zoals het werken met interculturele bemiddelaars of tolken.

Stroomlijn de coördinatie van M&E inspanningen

In een context waarin veel actoren betrokken zijn in het verzamelen van data uit verschillende bronnen en waarin deze moet worden verwerkt in het M&E-proces en de resultaten, is het van cruciaal belang om een gecentraliseerde coördinator voor de M&E-activiteiten aan te stellen. Bij eenmalige evaluaties uitgevoerd door externe onderzoekers wordt deze coördinerende functie vaak vervuld door de externe contractant.¹⁵ Interne evaluaties en evaluaties die deel uitmaken van een lange termijn M&E-systeem zouden echter baat kunnen hebben bij de aanstelling van een interne coördinator (vaak een programmadivisie of -eenheid) die toezicht houdt op M&E-activiteiten en ervoor zorgt dat deze naar behoren worden uitgevoerd.¹⁶

Wijs middelen toe aan de verspreiding van evaluatieresultaten

De effectiviteit van een M&E-systeem gaat verder dan het verzamelen en analyseren van gegevens en het ontwikkelen van aanbevelingen. Om impact te hebben, is goede communicatie tussen M&E-partners, programma-uitvoerders en beleidsmakers nodig om ervoor te zorgen dat bevindingen en aanbevelingen het beoogde publiek bereiken en toekomstige beslissingen kunnen beïnvloeden.¹⁷ Het verspreiden van M&E-resultaten is ook essentieel voor het opbouwen van een feitenbank en het faciliteren van *peer learning* tussen programma's op dit gebied, zowel nationaal als internationaal.¹⁸ Om bewijs toegankelijk en nuttig te maken voor dit bredere scala aan belanghebbenden

12 Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

13 UK Home Office, *Home Office Indicators of Integration Framework 2019* (Londen: UK Home Office, 2019). Zie ook Hanne Beirens en Susan Fratzke, *Taking Stock of Refugee Resettlement: Policy Objectives, Practical Tradeoffs, and the Evidence Base* (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2017); Ahad, Le Coz, en Beirens, *Using Evidence to Improve Refugee Resettlement*.

14 SHARE Network, *Workshop on Monitoring of Community Sponsorship* (Brussel: SHARE Network, 2021).

15 Dit wordt aangetoond door de Universiteit van Birmingham in de evaluatie van het Britse sponsorschap programma en door de evaluatie van het Montbretia adviesbureau van de Ierse sponsorschap pilot. Zie Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

16 Voorbeelden zijn de Evaluation Division binnen Immigration, Refugees, and Citizenship Canada en de evaluatie-eenheid binnen het Duitse Federal Office for Migration and Refugees (BAMF). Zie Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

17 Sloopjes en Zanzuchi, *Toolkit for Evidence-Informed Policymaking*.

18 Beirens en Ahad, *Measuring Up?*

moeten M&E-bevindingen worden gedeeld en gecommuniceerd in verschillende vormen (zoals jaarverslagen, interne briefings, infografieken) die aansluiten bij de uiteenlopende ambities en belangen van belanghebbenden (bijvoorbeeld het verbeteren van bepaalde procedures of het ontwerpen van nieuwe trainingen).¹⁹

BRONNEN

- Ahad, Aliyyah, Camille Le Coz, en Hanne Beirens, [*Using Evidence to Improve Refugee Resettlement: A Monitoring and Evaluation Road Map*](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2020).
- Beirens, Hanne en Aliyyah Ahad, [*Measuring Up? Using Monitoring and Evaluation to Make Good on the Promise of Refugee Sponsorship*](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2020).
- Beirens, Hanne en Susan Fratzke, [*Taking Stock of Refugee Resettlement: Policy Objectives, Practical Tradeoffs, and the Evidence Base*](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2017).
- Benton, Meghan en Paul Diegert, [*A Needed Evidence Revolution: Using Cost-Benefit Analysis to Improve Refugee Integration Programming*](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2018).
- Global Refugee Sponsorship Initiative, [*Community Sponsorship Monitoring and Evaluation Toolkit Workbook*](#) (N.p.: Global Refugee Sponsorship Initiative and Centre for Community Based Research, 2022).
- SHARE Network, '[*Community-Based Approaches to Monitoring and Evaluation*](#)', geraadpleegd op 5 April 2024.
- Sloopjes, Jasmijn en María Belén Zanzuchi, [*Toolkit for Evidence-Informed Policymaking in Migrant Integration*](#) (Brussel: Migration Policy Institute Europe, 2023).

Dit informatieblad is opgesteld door het Migration Policy Institute Europe (MPI Europe) als onderdeel van het Complementary Pathways Network (COMET)-project. De auteur is Roberto Cortinovis, Associate Policy Analyst bij MPI Europe.

Het COMET-project ontving financiering van het Asiel-, Migratie- en Integratiefonds (AMIF) van de Europese Unie. Alle projectdocumenten zijn te vinden op de COMET-projectwebsite: www.cometnetwork.eu

De inhoud van deze publicatie representeert de mening van de auteur en is uitsluitend zijn/haar verantwoordelijkheid. De Europese Commissie kan niet verantwoordelijk gehouden worden voor het gebruik van de informatie in deze publicatie.

Neem voor meer informatie over het matchen van vluchtelingen contact op met MPI Europe via: europe@migrationpolicy.org.

© 2024 Migration Policy Institute Europe. Alle rechten voorbehouden.

¹⁹ Beirens en Ahad, *Measuring Up?*